

Ignalinos rajono savivaldybės merui Laimučiu Ragaišiui

Ignalinos rajono savivaldybės tarybai

2026 m. gegužės 12 d.

DĖL POETO NADO RASTENIO ATMINIMO ĮAMŽINIMO IGNALINOJE

Ignalinos kraštiečių klubas jau ne vienerius metus skleidžia žinią tiek Vilniuje, tiek ir kitose Lietuvos vietose apie iš Ignalinos krašto kilusį žymų JAV išeivijos kultūros žmogų, poetą, vertėją, teisininką, visuomenės veikėją, žinomą pasauliniu mastu Nadą Rastenį. Jo gyvenimas, kūryba, tarptautinė veikla, kurią buvo draudžiama viešinti sovietmečiu Lietuvoje, išmestu iš to laikotarpio enciklopedijų, Šaltojo karo laikotarpiu kovojusiu poetiniu žodžiu už taiką, už taikų tautų sugyvenimą visame pasaulyje ir atkreipusiu tuometinio pasaulio dėmesį, kad kovoti už taiką tinka visos formos, tame tarpe ir poezija. Už ką ir buvo tarptautinės poetų gildijos 1967 m. nominuotas Nobelio Taikos premijai bei apdovanotas Edgardo Alano Po premija. Nado Rastenio gyvenimas ir kūryba – savo turiniu, idėjų svarba ir kovotojo dvasia yra aktualus ir šiandien, ypatingai karo Ukrainoje akivaizdoje. Vieno žmogaus veikla, kūrybos pavyzdys buvo pristatytas Vilniaus, Ignalinos bei kitų miestų žmonėms, ypač jaunimui, tuo parodant, ko galima pasiekti, kaip galima sujunginti daugelio šalių kūrybinės inteligentijos ir politikų požiūrį į taikos svarbą pasaulyje, į kovą už laisvę ir nepriklausomybę.

Informuojame, kad jau praėjo keliolika metų, kai Lietuvos Rašytojų sąjungos paskatinti, tuometinio Sąjungos pirmininko poeto Antano A. Jonyno nuostatų inspiruoti, kreipėmės į Ignalinos rajono savivaldybės vadovus dėl Nado Rastenio atminimo įamžinimo jo gimtajame Ignalinos krašte. Per keletą metų buvo daug padaryta visuomeninėmis jėgomis, kad būtų kuo daugiau sužinota visuomenėje apie Nado Rastenio gyvenimą, veiklą, kūrybą. Buvo sukurti mono spektakliai „Gėlyno taika“, „Nuo žagrės iki pasaulinio pripažinimo“, keletą kartų rodyti Vilniaus visuomenei, Lietuvos Mokslų akademijoje, mokyklose, kultūros įstaigose, Ignalinos viešojoje bibliotekoje, Ignalinos kultūros centre ir kt. Buvo organizuoti poezijos vakarai, skirti Nado Rastenio kūrybai, labai gausiems ir produktyviems įvairių lietuvių poetų kūrybos vertimams.

Dėl Nado Rastenio atminimo įamžinimo jo gimtajame Ignalinos krašte per keletą metų į Ignalinos savivaldybės vadovus kreipėsi ne vieną kartą žymūs JAV išeivijos lietuviai, tai poetė Vitalija

Bogutaitė, žurnalistas, visuomenininkas „Draugo“ laikraščio redaktorius Juozas Gaila, jo žmona aktyvi Baltimorės visuomenės ir kultūros veikėja Birutė Gailienė, dukra Nida Gaila, poeto Kazio Bradūno dukra Elena Bradūnaitė, kurie pažinojo Nadą Rasteni, JAV visuomeniniame gyvenime matė savo akimis jo indėlį į Lietuvos ir gimtojo Ignalinos krašto garsinimą, Lietuvos nepriklausomybės siekį.

Norime atkreipti dėmesį, kad išeivijos poetas, vertėjas, teisininkas Nadas Rastenis (1891-1980), visą savo gyvenimą kovojo už taiką pasaulyje, 1967 metais, Šaltojo karo metais, buvo nominuotas Nobelio Taikos premijai gauti. Nadas Rastenis buvo Jungtinėse Amerikos Valstijose vienu iš BALF-o įkūrėjų, aktyvus Lietuvos Nepriklausomybės įdėjos rėmėjas visą savo gyvenimą. Nadas Rastenis – vienas žymiausių vertėjų į anglų kalbą, puikiai išvertusių lietuvių literatūros svarbiausius kūrinius - K. Donelaičio „Metus“, A. Baranausko „Anykščių šilelį“, daug poezijos vertimų, tokių, kaip V. Kudirkos „Tautiška giesmė“, Maironio, Brazdžionio, Tysliavos eilėraščiai ir kt. Tikrai ne kiekvienas kraštas turi žmonių, kurių vardas būtų žinomas nuo Amerikos iki Japonijos, Tailando ir Artimųjų Rytų šalių, apdovanotas daugelio Europos šalių universitetų Garbės ženklaais. Nado Rastenio indėlis Šaltojo karo periodu buvo svarbus ir reikšmingas didelei daliai žmonių įvairiose šalyse, kovojančių už taiką visame pasaulyje. Todėl jo poema anglų kalba „Karo prakeiksmas“ buvo apkeliausi visą pasaulį, išskyrus Sovietų Sąjungą. Už šią poemą Nadas Rastenis 1967 m. buvo nominuotas Nobelio Taikos premijai. Už jo visuomeninę veiklą Amerikoje buvo suteiktas Baltimorės miesto Garbės piliečio vardas. Nado Rastenio kūrybos ir jo prasmingos veiklos dokumentus, knygas, archyvinę medžiagą ir dabar galima rasti JAV Kongreso bibliotekos archyvuose. Nado Rastenio namai Baltimorėje buvo tapę lietuviybės puoselėjimo klubu, kur ne kartą lankėsi garbūs visuomenės žmonės, t. t. dr. Jonas Basanavičius, kompozitoriai Mikas Petrauskas, Antanas Sodeika, poetai, visuomenės veikėjai Kazys Bradūnas, Vl. Jakubėnas, J. Gaila ir kt. Jų veikla iki šiol atspindėta Baltimorės Lietuvių namuose, kur yra daug originalių dokumentų, muziejinių ir memorialinių vertybių.

Pastaraisiais metais Vilniuje nemažai kultūros ir visuomenės atstovų susipažino su Nado Rastenio gyvenimu, kūryba, jo reikšme, kovojant už Lietuvos Nepriklausomybę poetiniu žodžiu ir aktyviu bendravimu su viso pasaulio poetais, tai ir poetai Antanas A. Jonynas, Vytautas Rubavičius, buvęs Vilniaus rotušės vadovas Jonas Jonynas, žurnalistas, menotyrininkas, visuomenės veikėjas Saulius Pilinkus, aktoriai Vytautas Rumšas, Kristijonas Siparis, Vaiva Mainelytė, režisieriai Saulius Vosylius, Eglė Tulevičiūtė, dailininkai Gražina Vitartaitė, Aloyzas Stasiulevičius, Linas Gelumauskas, Vytautas Poška, Giedrius Bagdonas, Juozas Pranckevičius, Svajūnas Armonas, Pranas Gudaitis ir daugelis kitų. Su Nado Rastenio asmenybe susipažino ir renginiuose, spektakliuose apie poetą dalyvavę žymūs Lietuvos politikai, Seimo nariai Česlovas Juršėnas, Juozas Olekas, Giedrius Drukteinis, Saulius Čaplinskas, Kęstutis Vilkauskas, diplomatai Antanas Valionis, Justas Paleckis, Remigijus Motuzas, 19 Vyriausybės Kultūros ministras Šarūnas Birutis, aktyvūs visuomenės atstovai Antanas Gudelis, „Tautos namų“ santaros pirmininkas, Jonas Staselis, „Meno kūrėjų“ asociacijos

prezidentas, Rokas Zubovas, M. K. Čiurlionio provaikaitis, M. K. Čiurlionio namų Vilniuje vadovas, kalbininkas dr. Kazimieras Garšva, Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejaus darbuotojai ir vadovai, nes Jurgis Šlapelis ir Marija Šlapelienė – Nado Rastenio amžininkai, aktyviai dalyvavę kovose už bendrus tikslus, taip pat Lietuvos muzikų rėmimo fondo vadovai Liucija Stulgienė, Vaclovas Juodpulis ir daugelis kitų.

Prieš keletą metų renginiuose rinkti parašai su lydraščiu buvo išsiųsti Ignalinos rajono savivaldybei su prašymu įamžinti Nado Rastenio atminimą, tačiau nei atsakymų, nei svarstymų šiuo klausimu Ignalinos savivaldybėje nebuvo arba negavome apie tai informacijos.

Šiais metais į siūlymą suteikti Nado Rastenio vardą Ignalinos rajono viešajai bibliotekai sureagavo Baltimorės lietuvių bendruomenė, kuri atsiuntė raštą, pasirašytą Bendruomenės pirmininko Gintaro Buivio, skirtą Ignalinos merui, prašydama perduoti jų nuomonę svarstymui Ignalinos savivaldybėje.

Į užtęstą klausimo svarstymą reagavo ir menotyrininkas, žurnalistas Saulius Pilinkus, kuris taip pat yra Baltimorės Garbės pilietis, išsamiai susipažinęs su Nado Rastenio gyvenimu ir kūryba JAV, savo akimis matęs ir girdėjęs Baltimorės lietuvių, ir ne tik, siūlymą įamžinti Nado Rastenio atminimą Ignalinoje, svarstant prašymą jo vardu pavadinti Ignalinos viešąją biblioteką.

Maloniai prašome grįžti prie šio klausimo svarstymo, pasveriant ar lyginant Nado Rastenio žinomumą viso pasaulio kontekste. Ir tenka tik apgailestauti, kad Ignalinoje šio garsaus žmogaus atminimas buvo prikeltas tik visuomenininkų – Ignalinos kraštiečių klubo – dėka. Klubas dėkojo ir džiaugėsi Nado Rastenio veiklos, jos reikšmės Lietuvos istorijai ir kultūrai supratimu ir vertinimu Vilniuje, dėkojo šimtams dalyvavusių ir pasirašiusių siūlymą dėl bibliotekos pavadinimo, tuo įamžinant svarų Nado Rastenio indėlį į Lietuvos poeziją, kultūrą, bei Lietuvos ir Ignalinos krašto garsinimą.

Ignalinos kraštiečių klubo prezidentė

Renė Jakubėnaitė

P. S. Dar kartą pridėdame siųstų ir naujai gautų Ignalinos rajono savivaldybei raštus bei jų kopijas.

1. JAV Lietuvių bendruomenės Baltimorės apylinkės bendruomenės prašymas, 1 lapas.
2. Parašų lapai dėl Nado Rastenio vardu pavadinti Ignalinos viešąją biblioteką, 21 lapas, 400 parašų.
3. Raštai dėl Nado Rastenio atminimo įamžinimo, gauti per keletą metų, 5 lapai.